

PORTRE Portrait

SALIH ZEKI

Bilim Tarihi Yazıcılığının Babası: Salih Zeki

Father of Historiography of Science: Salih Zeki

TR NİHAL ÖZDEMİR

Türkiye'de bilim tarihi yazıcılığının kurucu olarak tanınan Salih Zeki, 1864 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Astronomi, matematik, mantık ve bilim tarihi alanlarında önemli başarılarına imza atmış olan Salih Zeki, 1882 yılında Darüşşafaka Lisesini birincilikle bitirmesinin ardından Posta ve Telgraf Kaleminde memur olarak göreve başladı. Daha sonra elektrik mühendisliği alanında eğitim görmek amacıyla birkaç arkadaşı ile birlikte Paris'e gitti.

Regarded as the father of historiography of science in Turkey, Salih Zeki is a prominent name who also made studies in mathematics, logic and astronomy.

EN

Salih Zeki known as the founder of history of science in Turkey, was born in 1864 in Istanbul. Salih Zeki with major achievements in the fields of astronomy, mathematics, logic and science, graduated from Darüşşafaka High School in 1882 at the top of his class, and became an officer in Telegraph Office. Later he went to Paris with a few friends to study electrical engineering. In 1889, Salih Zeki published his article titled Memoire sur les chiffres indiens abroad, on history of science. Throughout his life,

Türkiye'de bilim tarihi yazıcılığının babası olarak nitelendirilen Salih Zeki, matematik, mantık ve astronomi alanında da çalışmalar yürütmüş önemli bir isim.

Salih Zeki'nin görev yaptığı Posta ve Telgraf Kalemî. Post and Telegraph Office Salih Zeki served in.

PORTRE Portrait

TR

1889 yılına gelindiğinde Salih Zeki'nin bilim tarihi çalışması niteliğini taşıyan Memoire sur les chiffres indiens isimli makalesi yurt dışında yayınlandı. Yaşamı boyunca çeşitli eğitim kurumlarında fizik, kimya, analitik geometri, matematiksel fizik, astronomi ve ihtimal hesabı gibi dersler verdi. Bir dönem rasathanede görev alan Salih Zeki, astronomi ve matematikle ilgili bazı yurt dışı kaynaklı eserler üzerinde araştırmalar yaptı aynı zamanda da takvim üzerine çalışmalar yürüttü. Yöneticisi olduğu Resimli Gazete'de astronomi ile ilgili makaleler kaleme almasının yanı sıra konuyla ilgili çeşitli ders kitapları da hazırladı. Matematiği evrende görülemeyecek kadar küçük gerçekleri gösteren bir mikroskop olarak tanımlayan Salih Zeki'nin, modern matematiğin Türkiye'ye gelmesi ile ilgili önemli hizmetleri oldu. Verdiği çeşitli konferanslar ve eserlerle Türk matematikçilerin bilgi sahibi olmadığı birçok alanın Türkiye'de tanıtılması noktasında önemli çalışmalara imza attı. Aynı zamanda Salih Zeki, Türkiye'deki eğitim sisteminde matematik eğitiminin yaygınlaştırılması hususunda önemli bir isimdir. Cebirsel mantığın Türkiye'ye girişi ile ilgili de çalışmaların da bulunan Salih Zeki ayrıca Türkiye'de bilim tarihi yazıcılığının babası olarak nitelendirilir. Hikmet-i Tabiiye Dersleri, Kamus-ı Riyaziyyat, Asar-ı Bakiye, İlimin Kıymeti, Darülfünun Konferansları, Mizan-ı Tefekkür, Mebahis-i Elektrik, İlm-i Tabakatü'laz, İlim ve Faraziye ve İlim ve Usul adlı önemli pek çok kitabın ve çeviri eserinin yazarıdır. Söz konusu kitapların yanı sıra pek çok gazetede ve dergide yazılan yayınlanan Salih Zeki, 1921 yılında İstanbul Şişli'de bulunan Fransız Hastanesinde hayata gözlerini yumdu. Salih Zeki, Fatih Camii'nin bahçesine defnedildi.

Salih Zeki'nin eğitim gördüğü Darüşşafaka Lisesi.
Darüşşafaka High School where Salih Zeki received education.

EN

he taught physics, chemistry, analytical geometry, mathematical physics, astronomy and probability calculations in various educational institutions. Salih Zeki, who worked in the observatory for some time, conducted research on some foreign astronomy and mathematics works, and also carried out calendar studies. As well as writing astronomy articles for the Resimli Gazete he was the director of, he wrote various textbooks on the subject.

Defining mathematics as a microscope that shows invisibly tiny facts in the universe, Salih Zeki greatly contributed in introducing modern mathematics to Turkey. With various conferences and works, he played an important role in introducing various fields Turkish mathematicians did not have knowledge on. At the same time, Salih Zeki is an important figure in making mathematics widespread in Turkish education system. Salih Zeki who also worked to introduce algebraic logic in Turkey, is regarded as the father of historiography of science in Turkey. He is the author of many important books and translated works as Hikmet-i Tabiiye Dersleri (Lessons on Natural Sciences), Kamus-ı Riyaziyyat, Asar-ı Bakiye, İlimin Kıymeti (The Value of Science), Darülfünun Konferansları (University Conferences), Mizan-ı Tefekkür, Mebahis-i Elektrik, İlm-i Tabakatü'laz, İlim ve Faraziye (Science and Hypothesis) and İlim ve Usul (Science and Method). In addition to these books, Salih Zeki wrote articles published in numerous newspapers and magazines. He passed away in 1921, at the French Hospital located in Şişli. He is buried in the garden of Fatih Mosque.

